

ნინო შუკვანი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დოქტორანტი,

მართვისა და კომუნიკაციის საერთაშორისო სასწავლო უნივერსიტეტი „ალტერბრიჯის“ აფილირებული ასისტენტი,

უსაფრთხოების სფეროს მკვლევართა ასოციაცია "უსმა-ს" მკვლევარი.

ძალაუფლების პარადიგმები

Abstract

Power is a complex and ever-changing phenomenon. People strive to achieve, strengthen, and maintain power for a variety of reasons, which can be seen in both everyday life and political arena. Essentially, all of this stems from a need for recognition and power over others. When authority becomes totalitarian, it becomes unpredictable and dangerous, making it simple to manipulate people. The system aims to suppress human thought, destroy individualism, and eliminate existence as a whole.

The modern world is full of control mechanisms. Power is manifested through public relations; without communication, power loses its role and significance. A critical, free-spirited person must accurately evaluate the current reality in order to avoid conformism and direct power toward positive change.

Key words: *Power, Political animal, Total control and management forms.*

აბსტრაქტი

ძალაუფლება კომპლექსური და ცვალებადი ფენომენია. ის, თუ რატომ სურთ ადამიანებს ძალაუფლების მოპოვება, განმტკიცება და შენარჩუნება, კარგად წამოჩინდება, როგორც ყოველდღიურ ცხოვრებაში, ასევე, პოლიტიკურ ასპარეზზე. ძირითადად, ამ ყველაფრის უკან, აღიარებისა და სხვებზე გავლენის მოხდენის სურვილი იმალება. როდესაც ძალაუფლება ტოტალურ ხასიათს იძენს, იგი არაპროგნოზირებადი და საშიში ხდება და სხვების მართვაც მარტივი ხდება. სისტემა ცდილობს ადამიანის აზროვნება ჩაახშოს, დააკარგვინოს ინდივიდუალიზმი და გამოაცალოს არსებობის მთავარი საყრდენი.

თანამედროვე სამყარო სავსეა კონტროლის მექანიზმებით. ძალაუფლება საზოგადოებრივ ურთიერთობებში ვლინდება, იქ სადაც არ არსებობს კომუნიკაცია,

ძალაუფლება კარგავს თავის როლსა და მნიშვნელობას. კრიტიკულად მოაზროვნე, თავისუფალმა ადამიანმა სწორად უნდა შეაფასოს არსებული რეალობა, რათა კონფორმიზმის მსხვერპლად არ იქცეს და ძალაუფლება სასიკეთო ცვლილებებისკენ მომართოს.

საკვანძო სიტყვები: ძალაუფლება, "პოლიტიკური ცხოველი," ტოტალური კონტროლი და მართვის ფორმები.

შესავალი

ძალაუფლება სოციალური ურთიერთობების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია. თემის მრავალმხრივობიდან გამომდინარე, მისი ცნებითი შინაარსიც მრავალფეროვანია. მართალია, ძალაუფლებრივი ურთიერთობების შემეცნებამ პროგრესი განიცადა, მაგრამ მისი სისრულით გაშუქება ვერ მოხერხდა. აღნიშნული ფენომენის განხილვა აქტუალურია ყველა დროსა და სივრცეში, მიუხედავად გარემოებებისა. ის, რაც ერთი შეხედვით ბუნებრივი და ხელშესახები უნდა იყოს, აღმოჩნდება რომ ბუნდოვანი და გაუგებარია. ძალაუფლება თავის თავს ახორციელებს როგორც შეგნებულად, ამავდროულად, ანონიმურადაც. მას არ გააჩნია მუდმივი ხასიათი, ის იმდენად ცვალებადი, მოძრავი და დინამიურია, შეუძლებელია სტატიკურ მდგომარეობაში იმყოფებოდეს. სამართლიანი იქნება, ამოვიდეთ ზოგად ადამიანური ბუნებიდან, მისი აზროვნების მოდუსიდან. ძალაუფლების ფენომენის აქტუალობა ხომ ადამიანის მოთხოვნილებებმა განაპირობა. ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ, რომ ერთ დღეს არანაირი მოთხოვნილებები არ გაგვაჩნია, შესაძამისად არც სურვილები, მაშინ არც საჭიროება იქნება ვაწარმოოთ ძალაუფლებრივი ურთიერთობები. საინტერესოა, არა იმდენად ძალაუფლების ღია გამოვლინება, არამედ მისი ფარული მხარეები. სწორედ, ამ დაფარულობაში მჟღავნდება იგი და ავლენს საკუთარი თავს ისეთად, როგორიც ის სინამდვილეშია. ის, რაც ხილულია, გონებრივ ინსტანციებს ექვემდებარება, ხოლო ის რაც დაფარულია, ამ ინსტანციების მიღმაა. ერთი შეხედვით, ჰუმანურ სამყაროში ვცხოვრობთ, შეიქმნა კანონი, ეთიკური ნორმები და აღარ არის ის სისატიკე, როდესაც ადამიანებს გილიოტინაზე სჯიდნენ. ძალაუფლება თავის თავს მართალია ჰუმანურ ფორმებში ავლენს, მაგრამ სწორედ, ამ ჰუმანურობის საშუალებით ნიღბავს თავის ჭეშმარიტ ბუნებას. ცხადია, ეს არ უნდა გავიგოთ ისე, რომ ძალაუფლებას მხოლოდ ნეგატიური შინაარსი აქვს. ძალაუფლებას პოზიტიური შინაარსიც ააქვს, თუ მას მოაქვს საზოგადოებრივი, სასიკეთო ცვლილებები. საგულისხმოა, როგორ იქცა ძალაუფლება თვალთვალის ინსტრუმენტად, ან იქნებ პირიქითაა და თვალთვალი და ყოველდღიური კონტროლი იქცა ძალაუფლების მექანიზმად, არც მათი თანაბარი, თანადროული არსებობაა გამოსარიცხი. “როდესაც სული ხელმძღვანელობს სხეულს, მაშინ გვაქვს ბატონობის საწყისი, ხოლო როდესაც გონება ექვემდებარება ვნებებს, მაშინ პოლიტიკური და მეფური საწყისი“ (არისტოტელე, 1995:16).

რამდენად არის დაცული ადამიანი თანამედროვე საზოგადოებაში და ხომ არ არის კონფორმიზმის დონე იმდენად მაღალი, რომ მან ინდივიდუალიზმის ნიველირების წინაშე დაგვაყენოს? სწორედ ცხოვრებისეულ პრაქტიკაში ჩანს ყველაზე უკეთ, როგორ „აფათურებს ხელს“ ძალაუფლება იქ, სადაც სრულიად წარმოუდგენლად გვეჩვენება მისი არსებობა. აღნიშნული მცდელობაა იმისა, რომ უკეთ გავერკვეთ, რატომ არის ადამიანი ძალაუფლების მოპოვების სურვილით შეპყრობილი, რეალურად რა დგას ამ ყველაფრის უკან და რა სახით არის

შესაძლებელი, გამოვლინდეს ძალაუფლება ჩვენ მიმართ და ჩვენ მიერ. რატომ არის ადამიანი "პოლიტიკური ცხოველი" და რატომ მიისწრაფვის ძალაუფლების მოსაპოვებლად? ეს ბუნებრივია ჩადებული მასში? თუ უბრალოდ ვერ უძლებს ცდუნებას, რაც საზოგადოების მხრიდან აღიარებას ტოლფასია. ძალაუფლების გაგებისთვის რელევანტურია ვახსენოთ ერთ-ერთი საყურადღებო მკვლევარი, რომელმაც შეიმუშავა ძალაუფლების გაგების ტრადიციულისაგან განსხვავებული მიდგომა, მიშელ ფუკო (1926-1984) რომელიც თანამედროვე ევროპული ინტელექტუალური ცხოვრების ერთ-ერთი არქიტექტორია. იგი ძალაუფლების ბუნების შესახებ პრინციპულად განსხვავებულ მეთოდოლოგიასა და ანალიზს გვთავაზობს. ფუკოს მიერ შემუშავებული ძალაუფლების მოდელი ეფუძნება ძველი მიდგომების ფუნდამენტურ კრიტიკას. იგი თვლის, რომ "ტრადიციულ მიდგომებს არ შესწევთ უნარი ადეკვატურად ახსნან ძალაუფლების თანამედროვე ფორმები, რომელიც დაკავშირებულია ცოდნასთან და სპეციფიკურ ტექნოლოგიებთან" (ფუკო, 2005:11). ფუკოს კონცეფციაში იკვეთება ძალაუფლების ახლებული გააზრების მცდელობა. დისციპლინირებული რეჟიმი, ძალაუფლება და ცოდნა უკვე შეუძლებელია განვიხილოთ ძალაუფლების კლასიკური თეორიის ტერმინებში. უფრო მეტიც, ამ თეორიის ანალიზი შეზღუდულია სახელმწიფოს ცნებით, მიზანმიმართული რაციონალური საქმიანობით და რეპრესიულობით, ხოლო ძალაუფლება შეიძლება გაანალიზდეს როგორც ფუნქციონირებადი და ცირკულირებადი, რომელიც არასოდესაა შემოსაზღვრული ერთი ადგილით. ფუკო ახდენს ამ ყველაფრის დეტალიზაციას, ჩაშლას. მართალია, ის ძალაუფლებას ლოკალურად განიხილავს და კონკრეტული შედეგების მიხედვით აანალიზებს, მაგრამ ეს სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ მას არ აინტერესებს ძალაუფლების გლობალური ხასიათი. მისი მიდგომა გონივრულია, იგი ცდილობს დეტალიზაციის მეშვეობით შეგვიქმნას ერთიანი, ზოგადი წარმოდგენა ძალაუფლების პარადიგმებზე. ძალაუფლება არსებობს ნაწილ-ნაწილ და ამავდროულად, ხორციელდება როგორც ერთი მთლიანობა. ეს ერთგვარი მეთოდი და გზაა, რათა უფრო ხელშესახები იყოს ძალაუფლების ბუნება თითოეული ჩვენგანისთვის.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის პროცესში ძირითადად გამოყენებულია ფენომენოლოგიური რედუქციის, ანუ ეიდეტური რედუქციის მეთოდი, რომელიც საკვლევი საგნის არსების გამოვლენას გულისხმობს. ეს ერთგვარი სტრატეგიაა, რათა საგანი მაქსიმალურად დავინახოთ ისეთად როგორც ის სინამდვილეშია და არ წარმოვიდგინოთ იმგვარად, როგორც ჩვენს აღქმაშია. ეს ნიშნავს მოვიხსნათ წინასწარ შექმნილი კორელატები, განწყობები და შთაბეჭდილებები. ასევე, გამოყენებულია შედარებითი მეთოდი, რათა საკითხი გაანალიზდეს თანამედროვეობის გადასახედიდან, რაც საშუალებას იძლევა დავინახოთ "ღირებულებათა გადაფასების" პროცესი, რა შეიცვალა გარეგნულად და ამასთანავე არსობრივად. კომპლექსური მიდგომა არის მცდელობა იმისა, რათა უფრო ცხადად დავინახოთ თემის აქტუალობა და მნიშვნელობა არა მარტო პოლიტიკურ ასპარეზზე, არამედ ყოველდღიურ, ყოფით დონეზეც.

კვლევის შედეგები

ძალაუფლების პარადოქსის დამარცხება შესაძლებელია მხოლოდ მის შესახებ ჩვენი წარმოდგენების გაფართოების გზით. მისკენ სწრაფვას საფუძვლად უდევს ადამიანის ბუნებრივი მოთხოვნილება, რომ ის დაინახონ, აღიარონ და დააფასონ. იგი მოიპოვება ისეთი მოქმედებების შედეგად, რომლებიც აერთიანებს ადამიანებს. ძალაუფლების "წრიული ხასიათი," ცხადყოფს

იმასაც, რომ ჩვენს სოციალურ როლებსაც წრიული ხასიათი აქვს, რასაც თან ახლავს "სარკისებრი არეკვლის" ეფექტი. იცვლება ჩვენი ყოველდღიური ურთიერთმიმართებები, ხდება ჩვენი ქცევის ასახვა ან სხვების ქცევაზე უკუკავშირის მიცემა. გაცხოველებული კონკურენციის სამყაროში ჩვენ ვკარგავთ საკუთარ თავს და თუ ერთ დღეს ბატონები ვართ, მეორე დღეს ჩვეულებრივად ვემონებით და ჩვენზე ბატონობენ, ან ერთდროულად ვართ ბატონები და ასევე მორჩილებაში მყოფნი. ამ საფრთხის წინაშე რომ არ აღმოვჩნდეთ, აზროვნების პარალელურად ჩვენი ყოველდღიური ვითარებაც უნდა ვაკრიტიკოთ. ამ ფენომენის უკეთესად აღქმისთვის კარგი იქნება თუ გავანალიზებთ მის მოქმედებას, გადაადგილების ტრაექტორიას. თუ ვუშვებთ, რომ ძალაუფლება გამორიცხავს რაიმე სახის მიჯაჭვულობას, მაშინ რატომ არსებობს იძულება, ძალდატანება? იქნებ აქ არსებული ძალაუფლებრივი ურთიერთობები ძალადობის ცივილურ ფორმას წარმოადგენს. ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ შემდეგი ვითარება, თუ გონება თავისუფალია, ანუ ავტონომია გააჩნია, მასზე ზეგავლენას ვერ მოახდენენ. მაშინ, რასთან გვაქვს საქმე? იქნებ მიუხედავად თავისუფლებისა, ინდივიდები უძლურნი არიან იმ საფრთხეების წინაშე, რაც მათ გარშემო არსებობს, ან იქნებ მათი სურვილი არაა იმდენად ძლიერი, რომ არსებული გამოასწორონ და უკეთესობისკენ შეცვალონ. აღნიშნულის ანალიზი არის იმ მოდელის შემოთავაზება, რითაც შეიძლება ვებრძოლოთ ჩაგვრას. ამის ფონზე კი გავანალიზოთ ის, თუ როგორ არის სტრუქტურირებული საზოგადოება და თავიდან ავირიდოთ ის მოსალოდნელი საფრთხეები, რაც თან ახლავს მოდერნიზაციის პროცესს. ძალაუფლების ეპიზოდური როლების მიუხედავად, ის უნდა წარმოვიდგინოთ არა მარტო დანაწევრებული სახით, არამედ როგორც ერთი მთლიანობა. ეს გვაძლევს ძალაუფლების ტრადიციულ გაგებაზე უარი ვთქვათ და ყოველივე არსებულს განყენებულად შევხედოთ, რაც აბსოლუტური სახით შეუძლებელია. ობიექტთან ვერ დავამყარებთ ურთიერთობას თუ მასთან არ ვიქნებით სუბიექტურ-ობიექტურ დამოკიდებულებაში. თუმცა ეს დამოკიდებულება არ უნდა გადაიზარდოს სტერეოტიპულ მიდგომაში. "იმას, ვისაც შეუძლია გონებით მოვლენების წინასწარი განჭვრეტა, ის თავისი ბუნებით ხელმძღვანელი და მბრძანებელია, ხოლო ვისაც შეუძლია ამის განხორციელება ფიზიკური ძალებით, ის ქვეშევრდომია და მონური ბუნების მქონე, მონასა და ბატონს ერთი და იგივე ინტერესები ჰქონია (არისტოტელე, 1995:11). ჩანაფიქრი შესაძლებელია იყოს ის, რომ ძალაუფლებას მაქსიმალურად შევხედოთ "წმინდა ცნობიერების" დონეზე. ჩვენ ვცხოვრობთ კონტროლის მიკროკოსმოსში, სადაც დისკურსული პრაქტიკა მუდმივ მოძრაობაშია. ის იმდენაც ცვალებადია, რთულია ამ ცვალებადობაში მყარი, უცვლელი წერტილის, საყრდენის აღმოჩენა. შესაძლოა, რაღაცები აღმოვაჩინოთ, მაგრამ სრულ ნდობას ვერ გამოვუცხადებთ, ეს არ ნიშნავს იდეალების არსებობას ძირი გამოვუთხაროთ. უბრალოდ იდეალების პოვნამ არ უნდა შეგვიქმნას ილუზიები. კვლევის შედეგი გახლავთ ისიც, რომ ძალაუფლების ფენომენი არის რაციონალურ და ამავედროულად, ირაციონალურ კონტექსტში გააზრებული. ეს იძლევა შესაძლებლობას, რომ მაქსიმალურად ნათლად დავინახოთ ძალაუფლების არსობრივი ნაწილი და მისი მოქმედების მიმართულება. ზემოთ აღნიშნული მეთოდები, რომლებიც ერთგვარი მიდგომებიც გახლავთ, დაგვეხმარება საგანს შევხედოთ ფართოდ და ამავედროულად ლოკალურად. ამგვარად, ეს იქნება მცდელობა თავი ავარიდოთ, ძალაუფლების ნეგატიურ შედეგებს და იგი გამოვიყენოთ რაც შეიძლება უფრო შემოქმედებითად, როგორც ყოფით, ასევე პოლიტიკურ სარბიელზე.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ძალაუფლება საზოგადოებრივი ყოფის, ადამიანთა სოციალური თანაცხოვრების ერთ-ერთი

ფუნდამენტური საყრდენი, სვეტია. იგი თავს იჩენს ყველგან, სადაც ადამიანთა მყარად ჩამოყალიბებული გაერთიანებებია. თითქმის ყველა ფენას აქვს სურვილი მიილტვოდეს ძალაუფლებისკენ და სწორედ ამ დროს იწყება “გაუთავებელი შუღლი, შეხლა-შემოხლა და ეს შინააშლილობა ბოლოს უღებს თვით მათაც და სახელმწიფოსაც” (პლატონი, 2005:274).

ინდივიდების ძალაუფლებისადმი დამოკიდებულების მიხედვით ფართოდება ან კლებულობს თითოეულის მოწესრიგებულობის ხარისხი, მოქმედების არეალი და მოვლენების წინასწარ განჭვრეტის შესაძლებლობა. ადამიანი ის ბიოლოგიური არსებაა, რომელსაც მზრმანებელი სჭირდება. ხოლო ძალაუფლების მფლობელი ხშირ შემთხვევაში ბოროტად იყენებს საკუთარ შესაძლებლობას: „ადამიანს ძალაუფლება კი არ რყვნის, არამედ ძალაუფლების დაკარგვის შიში“. (ამერიკული მაქსიმა) ძალაუფლება ხელს აფათურებს იქ, სადაც წარმოუდგენლად გვეჩვენება მისი არსებობაც. ის გვხდება არა მარტო პოლიტიკურ სივრცეში, არამედ ყოფით ცხოვრებაშიც. ძალაუფლება უმეტესად შენიღბულია და ცდილობს, არ გაამჟღავნოს საკუთარი თავი, ეს ფენომენი ადამიანივით ამოუცნობი და იდუმალია.

გადავხედოთ თანამედროვეობას, დღესაც აქტუალურია მაკიაველის ანალიზი, სადაც მან დაგვანახა ის, რაც რეალურად ხდება, "გამარჯვებული პარტიის მიერ გამოცემული კანონები საყოველთაო სიკეთეს კი არ ისახავს მიზნად, არამედ პარტიის ბელადების პირად გამორჩენას. აი, რატომ დებენ ხელშეკრულებებს: არა იმიტომ, რომ გაადიდონ მამული, არამედ იმიტომ, რომ დააკმაყოფილონ მცირერიცხოვან თავკაცთა პატივმოყვარეობა" (მაკიაველი, 2006:31). ავიღოთ ჩვენი ქვეყნის, საქართველოს მაგალითი, პარტიების რიცხვი იზრდება და უმეტესობა პირად სარგებელზეა ორიენტირებული. პარტიათა სიმრავლეს კი დემოკრატიის განვითარებას უკავშირებენ. დემოკრატია ფუთავს ძალაუფლებას და გვევლინება, როგორც მძლავრი მექანიზმი, რომლის მეშვეობით მეტ-ნაკლებად ძალაუფლების "მპყრობელნი" სურვილებს იკმაყოფილებენ. ესეც ადასტურებს იმას, რომ ძალაუფლება ყოველთვის, პირდაპირი გზით არ ამჟღავნებს საკუთარ თავს.

ცოდნისა და ძალაუფლების ურთიერთმიმართება არის ის ერთ-ერთი საკვანძო საკითხი, რომელიც ამხელს ძალაუფლებრივი ურთიერთობების დამალულ შრეებს. "ცოდნა ემსახურება ძალას". მთავარი მომსახურება, რომელსაც ის გვთავაზობს, არის იმის დამალვა, თუ როგორ ხდება ძალაუფლების გამოყენება, მიღება და შენარჩუნება. როგორც ის ამბობს, "ეს არ უნდა იყოს ცნობილი". სწორედ ამიტომ ვსაუბრობთ ძალაუფლების მქონე დიდ პიროვნებებზე, მაგრამ ცოტა რამ არის ნახსენები ქმედებების, მანიპულაციების და, ხშირად, ბოროტად გამოყენების შესახებ, რაც ამის უკანაა. ძალაუფლება სიტუაციურია, სხვადასხვაა მისი მანიფესტაციის ადგილი და გარემოება, მაგრამ ის თითქმის ყველა ვითარებაში რჩება როგორც საშუალება და არა როგორც მიზანი. ამისი ნათელი მაგალითია ის პროტესტი და რევოლუციები, რომელიც ჩვენს ქვეყანაში მიმდინარეობს. მიუხედავად ამისა, თითქმის სასიკეთოდ არაფერი არ იცვლება. მხოლოდ და მხოლოდ ძალაუფლების დემონსტრაცია ხდება უპირატესი. ძალაუფლების ცოდნა ძალაუფლების პარადიგმას ადგენს, ძალცოდნა ერთგვარ ინდიკატორად გვევლინება, რითაც გვიმარტივდება ძირითადი თავისებურებების გამოვლენა. ძალაუფლება ყოველთვის გულისხმობს სხვის ქმედებებსა და რეაქციებს. მიუხედავად იმისა, რომ ძალადობა შეიძლება იყოს ზოგიერთი ძალაუფლების ურთიერთობის ნაწილი, თავისთავად ძალაუფლების განხორციელება ყველა ვითარებაში არ არის ძალადობა.

ძალაუფლებას როგორც თავისთავად არსებულს, არა აქვს არც ნეგატიური და არც პოზიტიური შინაარსი, მთავარია როგორ, რა მიმართულებით გამოიყენებთ მას. ერთია, როდესაც ძალაუფლებას ვიყენებთ სხვების სამართავად და ის იძენს ტოტალური კონტროლის ხასიათს და მეორეა, როდესაც ვიყენებთ იმისთვის, რომ საზოგადოებაში მაქსიმალურად დამყარდეს

თანასწორობა, თავისუფლება და სამართლიანობა. ძალაუფლების გარეშე ადამიანის არსებობა თითქმის წარმოუდგენელია, სწორედ ეს არის მისი არსებობის გამართლება. ეს ანიჭებს მას პრესტიჟულობასა და უპირატესობის განცდას. ძალაუფლება სხვადასხვა ფორმით გვხვდება. მას განხორციელებისა და საკუთარი თავის გამოვლენის სხვადასხვა მექანიზმები გააჩნია. ძალაუფლება საშიში მაშინ ხდება, როდესაც ფარული მეთოდებით ახორციელებს თავის მიზანს, ხდება არაპროგნოზირებადი და უმართავი. ის არის აუცილებელი მოცემულობა, რომლის სრულად განსაზღვრა შეუძლებელია, ხოლო გარკვეულ დონეზე - შესაძლებელი. რაც უფრო ვცდილობთ მის მოხელთებას, მით უფრო ხდება მასთან გაუცხოება. თუმცა, ფაქტი ჯიუტია, ის არის ყოფიერების მთავარი წარმმართველი ძალა, რომლის გარეშეც არსებობა უბრალოდ წარმოუდგენელი იქნებოდა. ადამიანის სურვილი, მისწრაფებები თუ ინტერესები ძალას დაკარგავდა, თუ იგი არ იარსებებდა. ადამიანმა გამოიგონა ის, რათა დაიკმაყოფილოს საკუთარი მოთხოვნილებები და პატივმოყვარეობა. თანამედროვე სამყაროში ძალაუფლების მიზანია - სისტემის ნაწილი გაგვახადოს, ჩაახშოს ყოველივე ადამიანური, ის, რაც არის აზროვნება და შემოქმედებითი უნარი. დაგვარგოთ ინდივიდუალიზმი და ვიაზროვნოთ არა დამოუკიდებლად, არამედ ისე, როგორც აზროვნებს ყველა. თანამედროვე სამყარო სავსეა თვითკონტროლის მექანიზმებით და ეს ყველაზე უკეთ გადმოსცემს ძალაუფლების მანკიერ მხარეებს. ადამიანმა უნდა იპოვოს საკუთარ თავში ძალა, რათა თავი დააღწიოს ამ ქაოსს. გამოსავალი კი თავისუფალ აზროვნებაშია. კაცობრიობა თავისუფალი ანუ კრიტიკული აზროვნების მეშვეობით გააცნობიერებს საკუთარ ეგოსა და სამყაროს, ამქვეყნად არსებობის მიზანსა და დანიშნულებას, მოახდენს ძალაუფლების ფენომენის აღქმას და, მასთან მიმართებაში საკუთარი ინტერესების დაცვას.

ბიბლიოგრაფია

- ფუკო, მ. (2015). თანამედროვე ჰერმენევტიკის სათავეებთან. თბილისი, გამომცემლობა Carpe Diem
- პლატონი (2005). "სახელმწიფო." თბილისი, გამომცემლობა "ნეკერი
- არისტოტელე (1995). „პოლიტიკა“ თბილისი, გამომცემლობა სააქციო საზოგადოება "პირველი სტამბა,"
- მაკიაველი (2006). „მთავარი“. თბილისი, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა